

Viktorija Urbonaitė

Labą dieną, čia tinklalaidė „Postūmis. Dialogai švietimo pažangai“. Prie mikrofono Viktorija Urbonaitė ir, žinoma, aš sėdžiu ne viena. Ir, kadangi, tai yra pirmoji tinklalaidės dalis, pirmasis toks įžanginis mūsų pasikalbėjimas, tai pačią pirmą norėčiau pakalbinti Juditą Šarpienę, „TŪM“ o programos vadovę. Labas, Judita.

Judita Šarpienė

Labas.

Viktorija Urbonaitė

Ir, kadangi, susitinkam Lojotekoje, Vilniaus Jėzuitų gimnazijos tokiame rūsyje, kuriame įrengta mūsų studija, kur mes kalbėsime, ir kalbėsime temomis tikrai ne pačiomis patogiausiomis, ir tos temos, manau, bus ir aštrios, ir kampuotos, ir kartais geliančios, kartais džiuginančios, kartais guodžiančios ir kartais keliančios postūmį. Tai kas tau pačiai yra tas postūmis?

Judita Šarpienė

Ačiū labai už klausimą. Iš tikrųjų, šitos tinklalaidės ir tas postūmis, kurio jomis siekiame yra idėja gimusi jau pakankamai seniai. Tikslas pats yra paskatinti mokytojus, paskatinti švietimo bendruomenę nebijoti priimti pokytį, kuris ateina kartais labai didelės ir brangios programos forma, kartais, galbūt, kažkokio mokytojo idėja, gimusia mokykloje. Ir šitų tinklalaidžių ciklu norime motyvuoti, norime dalintis tuo, kas vyksta „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje ir kaip pati „Tūkstantmečio mokyklų“ programa vyksta šiame švietimo kontekste, kuriam dabar esame.

Viktorija Urbonaitė

Kokiam mes kontekste esam? Nes mes įrašinėjam laidą, pokalbį, tinklalaidę lapkritį. Mūsų šitas pasikalbėjimas į eterį išeina tik tai sausi. Koks kontekstas dabar yra už lango?

Judita Šarpienė

Taip, tai be to, kad yra tikrai gana tamsu visą dieną, kartu turime ir nemažai įtampų švietimo lauke, kas tikriausiai yra gana įprasta mums Lietuvoje, bet kartu kiekvieną sezoną matyti vis kažkas naujo. Tai turime ir mokytojų streiko kontekstą, kuris ką tik baigėsi, bet ir vėl prasidės iš naujo. Turime tarprinkiminę tokią būklę, kur ką tik, neseniai įvyko savivaldos rinkimai, startuoja prezidento rinkimai ir taip toliau. Ir kartu „Tūkstantmečio mokyklų“ projekte esame pabaigoje pradžios, kai pasitvirtiname pažangos planus, finansavimą savivaldybių, kurios tik pradeda veikti ir tie pokyčiai žengia tuos pirmuosius žingsnius. Ir savivaldybės, ir mokytojai yra tokie, iš esmės, gana pasimetę, nes jiems tai yra nauja, nors dalykai, ką jie daro yra gana įprasti, bet kitame kontekste, kitame pavadinime atrodo truputėlį sudėtingi. Tai vat tokiame kontekste ateiname į mokyklas ir bandome padaryti tą pozityvų postūmį.

Viktorija Urbonaitė

Kadangi kalbam apie „TŪM“, apie „Tūkstantmečio mokyklas“, su kokiomis asociacijomis ateina žmonės? Su kokias stereotipais, mitais?

Judita Šarpienė

Taip, tai tų mitų, tikriausiai, yra gana daug ir pimasis su tuo susijęs, tikriausiai, yra mitas apie visus Europos Sąjungos finansuojamus projektus, tai kartais girdime, kad pinigai įsisavinami. O tai kas įvyko? Kas iš to? Tai iš tikrųjų ir apie „Tūkstantmečio mokyklų“ programą, matyt, panašus mitas sklandė, kad labai didelis programos finansavimas yra, 210 milijonų. Tai kokį mes tą pokytį padarysim? Ir didžiausias klausimas, aišku, kodėl neina tie pinigai, tarkim, finansuoti mokytojų atlyginimui, dėl ko mokytojai dabar streikuoja. Tai turime Europos Sąjungos uždėtas tam tikras karteles, kad, iš tiesų, negalima tam skirti šitų pinigų ir jie turi būti investuojami kitaip. Atlyginimais rūpinasi valstybė, o projektais rūpinamės tuo, kad prieitume arčiau to europietiško standarto, europietiško švietimo, europietiškos kokybės. Taigi, stengiamės, mes šitą dalį mokytojams palengvinti gyvenimą kažkokiais kitais būdais, per atnaujintas erdves, pasiūlydami mokymus, kurie jiems iš tiesų būtų naudingi, kurių jie patys norėtų, aprūpindami mokyklas įranga, priemonėmis ir veiklomis, kurios mokiniams būtų įdomios ir kurias mokytojai galėtų imti ir naudoti. Tai nereikėtų kažko laukti labai įspūdingo ar kurti kažkokių naujų dalykų, kurių nėra. Tai čia vienas iš tų gajausių mitų apie europinius projektus ir panašias programas.

Viktorija Urbonaitė

Aš manau, kad apie tai mes dar truputį pakalbėsime ir šiandienos tinklalaidės, šio epizodo tema yra „Pinigai įsisavinti, o pokyčio nėra: įtampa švietimo lauke“. Tad iš karto kalbu apie tai, kad mūsų ratelyje sėdi dar dvi nuostabios damos. Tai yra Jurgita Baniienė, Anykščių rajono savivaldybės administracijos direktorė ir Solveiga Grūdienė, psichologė, švietimo lyderystės konsultantė, „Primum Esse“ partnerė. Laba diena ir Solveigai, ir Jurgitai.

Solveiga Grūdienė

Laba.

Jurgita Baniienė

Laba diena.

Viktorija Urbonaitė

Pirmas, toks pradžios, galbūt, klausimas įeinant į mūsų temą apie įsisavintus pinigus, man atrodo, labai gera tema – pakalbėkime apie pinigus ir apie pokytį, kurio manome, kad nėra. Ar jūs manote, kad nėra pokyčio?

Solveiga Grūdienė

Aš manau, kad yra pokyčių. Matydama švietimo lauką, švietimo lauke yra visi. Visi, kurie patys mokosi, kurie turi vaikų, kurie mokosi ir panašiai, arba moko. Aktyviai švietimo lauke dalyvaudama nuo 2007 m. matau, kad programos, kurios buvo skirtos, nežinau tai pačiai, „Lyderių laikas“, lyderystei, jos davė savo pokytį. Mes turime daugybę žmonių, kurie dirba įvairiose mokyklose, Lietuvos skirtinguose miestuose ir miesteliuose, kurie įkvėpti tos pasidalytosios lyderystės idėjų, kažkokių bendrų mokymosi programų, daro dalykus, kurie tikrai yra vardan kiekvieno vaiko. Tiesiog, turbūt, lėtai tie pokyčiai vyksta. Kai kur galim greit padaryti, kažką rekonstruoti, kažką nupirkti, kažką pastatyti. Taip, mes galim apsisistatyti išmaniomis lentomis visus kampus, bet jeigu mes nesimokysim kaip su savim dirbt ar yra pokytis, ar nėra? Aš manau, kad neretai būna tas toks skeptiškas požiūris į dalykus, kad čia maždaug nieko – o kas materialaus, ar ne? Mes galim tų materialių dalykų daug prisigalvoti ir užsisakyti, bet visai nebūtinai mes juos naudosisim paskui. Man kažkaip atrodo, kad yra pokytis, yra pokyčiai netgi, tiesiog reikia mokėti juos

pastebėti. Kitas dalykas, paklausti ir savęs: „O aš ką tame pokytyje padariau? Ar darau? Ar noriu jame būti?“

Viktorija Urbonaitė

Jurgita, o Jūs pastebite kažkokius pokyčius, Lietuvoj arba Anykščiuose? Ir kokius pastebite?

Jurgita Baniienė

Vienareikšmiškai aš pritariu kolegėm, kad pokyčiai yra švietime. Mes negalim lyginti mokyklos, kokią turėjome prieš dešimtmetį ar prieš penkiolika metų su tokia, kokią mes turime ją šiandien. Tam, kad pamatytume tuos pokyčius, reikia gilesnių įžvalgų. Švietimo srityje pokyčiai negali būti greitai. Pokytis, kaip kolegė minėjo, nėra išmani lenta klasėje. Pokytis yra, visų pirma, mūsų galvoje. Visi projektai, tarkim, paimkim „Lyderių laiko“ projektą, kuris buvo ką tik paminėtas ir kuris vyko visose savivaldybėse, jis, visų pirma, keičia nuostatas. Keičia nuostatas žmonių, dirbančių švietimo sistemoje. Visa tai ir duoda tam tikrą pokytį. Greiti pokyčiai nėra tvarūs. Tam, kad tie pokyčiai būtų tvarūs švietime mes turime būti kantrūs, apsisąruvoti kantrybe ir laukti tam tikrų rezultatų.

Viktorija Urbonaitė

Jurgita, ar Jūs esat dirbusi su kitais Europos Sąjungos projektais? Ar pastebit, kad tas skepsis tarsi sudedamoji dalis viso projekto?

Jurgita Baniienė

Ir taip, ir ne. Paprastai savo praktikoje su tuo skepticizmu aš susidūriau ir susiduriu projekto pradžioje, kol trūksta informacijos, kol nėra žinojimo kas tai per projektas, koks jo tikslas, kuo mes juo siekiame. Tai tikriausiai tuo ir atrodo, kad tie pinigai „įsisavinami“, nors man pats tas žodis net nepatinka. Pinigai naudojami tam tikriems tikslams, o ne įsisavinami. Kai yra iškomunikuojama projekto esmė, tai yra parodoma kas suo tuo daroma, kodėl tas daroma ir kai tai tampa aišku, tada tikriausiai tas skepticizmas ir toks šiek tiek, galbūt, ir pašaipus požiūris, jis tikrai išnyksta. Kadangi turiu labai įvairią patirtį švietimo sistemoje, dirbau ir mokytoja, ir mokyklos vadove, ir švietimo skyriaus vedėja, tai tų projektų iš tikrųjų buvo daug. Kaip mokytoja tikrai buvau labai aktyvi dalyvė „Erasmus“ projektų. Ir pati rašiau, ir dalyvavau kolegų parašytuose projektuose. Tapus švietimo skyriaus vedėja, aš norėčiau išskirti Anykščių rajono savivaldybės vieną projektą, kuris, manau, buvo tikrai tikrai paveikus. Tai 2021-2022 m. projektas, finansuojamas Europos Sąjungos, kuris vadinasi „Anykščių rajono savivaldybės mokyklų pažangos skatinimas, diegiant vaiko emocinės gerovės aplinkos (VEGA) modelį“. Tai projektas buvo skirtas specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams bei vaikams iš socialiai jautrių aplinkų, kas iš tiesų pasiteisino. Kalbant apie ankstesnius projektus, norėčiau paminėti apie vieną iš projektų, kuris irgi gimė būtent Europos Sąjungos finansavimo amplitudėje. Tai buvo apribojimų teorijos diegimas progimnazijos veikloje. Apribojimų teorija, angliškai ji vadinasi the Theory of Constraints, yra skirta mokinių kritinio mąstymo ugdymui. Tai ir labai džiaugiuosi, kad, aš nors toje progimnazijoje nebedirbu nuo 2018 metų, tačiau tie įrankiai, kas buvo išmokta tai metais yra sėkmingai ir toliau diegiami. Mokytojai dalinasi patirtimi ir sėkmingai juos naudoja pamokose.

Viktorija Urbonaitė

Jūs paminėjot tokį labai gražų žodį - „pasiteisino“. Ką reiškia tas „pasiteisino“ šiuolaikiniam kontekste? Šiandienos, tokiam sumaišties ir suirutės?

Jurgita Baniėnė

Pasiteisino tuo, kad yra naudojama, kad yra inovatyvu ir kad tai duoda naudą, kurią galima pamatuoti. Tą mes matome per mokinius.

Viktorija Urbonaitė

Yra rezultatai kažkokie, ar ne?

Jurgita Baniėnė

Vienareikšmiškai, taip. Kritinio mąstymo ugdymas, tarkim, progimnazijoje, jis dabar atrodo truputėlį kitaip, peraugo į kitas sritis, kitas aukštumas. Tai iš esmės duoda tam tikrų rezultatų, kurie matomi per tam tikrus pamatavimus.

Viktorija Urbonaitė

Judita, ar yra įmanoma kaip nors pamatuoti „Tūkstantmečio mokyklų“, šito viso didelio mechanizmo, organizmo beveik, tą naudą ir rezultatus?

Judita Šarpienė

Iš tikrųjų, pati programa yra taip sukonstruota, kad turim tam tikrų įsipareigojimų, kuriuos net privalom įgyvendinti, tam, kad parodytume, jog pasiteisino, prilipo, tos investicijos nebuvo tik įsisavintos, bet buvo panaudotos. Keli dalykai, kurie pačioje programoje, tokie labai formalūs, matosi, tai yra mokinių rezultatai. Turime įsipareigojimą, kad pagerėtų, per „Tūkstantmečio mokyklų“ programą, mokinių dešimtos klasės lietuvių ir matematikos pasiekimai. Tos veiklos, ką savivaldybė susiplanavo, ir yra labai kryptingai nukreiptos į tai, kad gerėtų mokinių pasiekimai, ne tik gražėtų mokyklos aplinka. Šalia to savivaldybės kiekviena dar pasirenka keletą rodiklių, kuriuos jos pačios mato kaip svarbius sau. Tarkim, tarp tų rodiklių yra tokie kaip dalykai kaip vaikų įsitraukimas į neformalų švietimą, kiek gimnazistų, abiturientų pasirenka laikyti tris ir daugiau egzaminų ir juos išlaiko gerai. Kartu, dar keturis tokius unikalius rodiklius įsiveda sau pasimatuoti pažangos plano arba jų plano, ką jie veiks per tuos kelis metus, į ką bus investuojama iš „Tūkstantmečio mokyklų“ programos, kaip pamatuoti tą sėkmę. Tarp tų rodiklių irgi matom labai įvairius dalykus – kad vyktų kuo daugiau užsiėmimų, kurie būtų integruoti, kuo daugiau ilgalaikių kultūrinių programų įvyktų mokykloje, kad tam tikras kiekis mokytojų sudalyvautų kūrybinėse dirbtuvėse ir sukurtų papildomą turinį. Viskas susiję su tuo pamatavimu, nes projektai dažniausiai ir yra apie tai, kad tu sieki kažkokio tikslo, bet tu turi ir atsiskaityti už tai, ką padarei, ir tu turi matyti tuos rezultatus. Be tų formalių dalykų, ką mes dar matom, tai vėl užsidegančias iš naujo mokytojų arba mokykloje dirbančių žmonių akis. Jie pamato, kad pagaliau jų idėja, kurią jie brangino kažkurį ilgesnį laiką ir ji neturėjo vietos kažkur kitur prilipti, ji prilipo būtent „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, nes ji yra pakankamai lanksti. Yra tam tikros gairės, kiekvienai savivaldybei į ką reikia atkreipti dėmesį, mūsų komandos darbas ir yra juos tose gairėse išlaikyti. Jau pati savivaldybė, mokyklos jungia mokytojus, kad ir kokio dydžio komandą įjungia, jau gali sugalvoti kokios veiklos ten bus. Tai, išties, laisvės kurti ir įgyvendinti tikrai yra. Kiekvienam pagal save, kiekvienai savivaldybei gaunasi pasimatuoti.

Viktorija Urbonaitė

O koks tau asmeniškai yra nemaloniausias skepsio pasireiškimas, iš mokytojų galbūt labiausiai, gal iš savivaldybės ar tėvelių?

Judita Šarpienė

Iš tiesų, man asmeniškai, tikriausiai, pati nemaloniausia dalis yra kai šita programa tampa daugiau politiniu įrankiu nei kažkuo kitu, kas ateina į mokyklą kaip toks gėris. Nei aš pati, nei mano komandos žmonės, mes nesam politikai. Politikai keičiasi kas ketverius metus, mes, deja, esam užstrigę tokioj erdvėj, kur pusė vienos valdžios, pusė kitos. Iš esmės, pati programos idėja tai yra puiki, tiesiog nuostabi. Aš pati esu mokinys iš regiono, puikiai žinau ką reiškia mokytis mokykloje, kuri neturi tokių sąlygų, kaip turi Vilniaus pasiturinti labai mokykla. Pats programos tikslas pagrindinis yra, skamba sudėtingai, mažinti mokinių pasiekimų atotrūkį. Paprastais žodžiais tariant, tai yra sudaryti sąlygas kiekvienam mokiniui, kad ir iš kur jis ateitų, atėjęs į mokyklą, gauti kiek įmanoma geresnes sąlygas, kad jis išpildytų visą savo potencialą kaip mokinys, kad jis galėtų nueiti į STEAM'o laboratoriją, užsiimti įdomiausiais eksperimentais, nukeliauti į parodą, pas jį atvažiuotų koks nors įdomus lektorius papasakoti apie tai, ką jis gali daryti gyvenime ir kartu, kad jo mokytojas nėra viskuo nusivylęs, kad jis turi geras sąlygas dirbti, kad jis turi palaikančią komandą administracijoje mokyklos ir gali kurti, drąsiai gali imtis kažkokių naujovių ir nebijoti, kad jo eksperimentavimas bus priimtas negatyviai, bet kad jį palaikys, ieškos sprendimų ir priims jo siūlymą. Tai, iš tikrųjų, ta pati programa yra tokia ir labai gaila, kai esam tokie priklausomi nuo politinio vėjo, ir į vieną, ir į kitą pusę. Kartais jis būna švelnesnis, kartais atšiauresnis. Aš stengiuosi visada suprasti, kad ir žmonės politikoje atėję iš švietimo, tikriausiai, jie tenais su idėja, kad nori padaryti didesnį poveikį, postūmį iš savo posto, vis tiek mokinių naudai. Mokinių naudai, tiems, kurie išeis ir kurs tą Lietuvą, kurioj mes gyvensim kai jau patys negalėsime kurti. Aš tikiu, kad jie irgi to nori, ir klausia kartais sudėtingų klausimų būtent dėl to. Tas nemalonumas dažniausiai ir būna kai tampam įrankiu, o ne priemone kažką kurti, tačiau įrankiu sunaikinti kažkokį oponentą, paneigti, laimėti ir t.t. Kažkur tarp eilučių pasimiršta apie ką mes čia visi susirinkom, kad, iš tikrųjų, tai apie tą vaiką, kuris eina į mokyklą, kurį pasitinka arba besišypsantis mokytojas, arba ne.

Viktorija Urbonaitė

Solveiga, mes prieš įrašą kalbėjom apie tai, kad ar yra žmonių, kurie nebūtų susiję su švietimu, su edukacija. Ir Jūs sakėte - „Nu, argi yra tokių žmonių, kuriems nerūpėtų?“ Kaip ten yra?

Solveiga Grūdienė

Aš esu įsitikinusi, kad nėra. Tiesiog, galbūt, kai kurie žmonės bando tai neigti arba yra to neįsisamoningai, nes mes mokomės kiekvieną dieną. Mes mokomės kiekvieną dieną kažkokių tai dalykų, kai ko mokomės sąmoningai, kai kas mus pasiveja naujų patirčių, programėlių ar naujų reikalavimų pavidalu. Tada jau nuo mūsų nusistatymo priklauso ką mes su tuo darom. Ko gero, didysis iššūkis ir yra tiems, kurie, pagal Carol Dweck, neturi to augimo mąstysenos, kuriems atrodo „aš jau čia, aš gi jau mokiausi, aš mokyklą baigiau, aš gal net aukštąją mokyklą baigiau, I'm done“. O tada gyvenimas rodo, kad tu turi ir dar, ir dar kažko išmokti. Tie, kurie suvokia, kad visas gyvenimas yra mokymasis, ir kurie sako, kad „kiek aš būsiu gyvas, tiek aš mokysiuos, nes mane veda smalsumas“ ir panašiai, tai jiems, be abejo, yra lengviau priimti tą realybę. Čia mes ir ateinam prie mokytojų. Ar aš mokytojas, kuris tik moko, ar aš mokytojas, kuris moko ir mokosi drauge?

Viktorija Urbonaitė

Mano vienas profesorius sakydavo yra mokytojai ir mokytojai. Čia, turbūt, irgi tas kirtis labai padėtų suprast.

Solveiga Grūdienė

Aš galvoju, kad mes dar turim iš kai kurių marškinėlių išaugti, turbūt, ir išsilaisvinti iš kai kurių varžančių išankstinių nuostatų, prietarų ir panašių dalykų, kurie kaip šleifas vis dar velkasi. Visai neseniai skaičiau straipsnį apie žinojimą arba nuomonės turėjimą. Ko gero, pasaulyje su kuo daugiau naujų dalykų susiduriame, mes vis mažiau galim pasakyti: „aš tikrai žinau“. Aš šiai dienai tiek žinau, nuomonę turiu, svarstau, dvejoju ir panašiai. Tai ir yra apie mokymąsi, apie atvirumą naujai informacijai, kuri gali imti ir pakeisti mano matymą. Vakar aš galvojau taip, o šiandien gavau papildomos informacijos ir jau galvoju kitaip. Jeigu mes vadovaujamės matymu pasaulio iš vakar, visiškai buitinis pavyzdys, tik ką grįžau, aplankiau gimines ir buvau pas puseserę UK. Ji prieš 15 metų mokykloje dirbo mokytoja, čia labai į temą. Kadangi švietimas yra mano meilė, aš apie savo patirtis renkuosi mokyti arba su kitom programom ar projektais, tuo vis tiek dalinuosi... Ir ji tada sako: „Tu nori pasakyti, kad mokinys gali tiesiog atsikelti ir išeiti iš klasės?!“ Pvz., į tualetą ar kažką. Sakau: „Manau, kad... taip? Kad, na...“

Viktorija Urbonaitė

Laisva šalis?

Solveiga Grūdienė

Nu kaip ir... Ir jai tas buvo visai netikėta, dėl to, kad jos patirtis yra iš...

Viktorija Urbonaitė

Tos senos mokyklos?

Solveiga Grūdienė

Jo, senesnės tokios mokyklos sistemos. Ir tai yra normalu, nes ji dabar jau tame nebėra, ji dabar dirba kitokį darbą. Tai mes negalim sakyti, kad aš jau čia viską išmokau.

Viktorija Urbonaitė

Ir viską žinau.

Solveiga Grūdienė

Ir viską žinau.

Viktorija Urbonaitė

Bet kodėl mes esam tiek skeptiški ir tas mūsų skepticizmas, kuris galėtų kilti iš tokio sveiko kritinio aparato, bet dažniausiai jis nuvažiuoja į pesimizmą ir norą paneigti, ir ta cancel'inimo kultūra, ji gerokai išbujojusi yra?

Solveiga Grūdienė

Aš galvoju, kad mes dar tik mokomės tos tikrosios demokratijos, kai diskutuoti, polemizuoti, svarstyti ir t.t. Mes gal per mažai to kritinio mąstymo turim? Mes turim daug tikėjimo, kad taip yra gerai arba taip yra blogai. Apie kritinį mąstymą ir jo ugdymą mes pradėjom šnekėti visai neseniai, ir galvoju, kad čia yra problemėlė. Jeigu tu turi kritinį mąstymą, tai tu tada naudojiesi tam tikrais mechanizmais, kur tu ir klausai savęs: iš kur aš tai žinau? Aha. Šaltinis? Viena boba sakė. O iš tikrųjų to šaltinio koks yra patikimumas?

Vėlgi, čia daug dalykų yra susiję. Žurnalistai savo reitingų ieškodami antraštes rašo tokias, kur... „dauguma šeimų su kažkuo nesutinka“, o tada tu pamatai, kad ta „dauguma šeimų“ yra koks nors vienas iš kokio nors sąjūdžio ir jis ten atstovauja daugumą. Tai visi šiti dalykai, jeigu tu turi kritinį mąstymą, tai tu kvestionuoji, ir tu sakai: „pala pala pala, kiek čia tų daugumų?“ O jeigu ne, tai tu sakai: „Va! Laikraštyje rašo, televizija šneka“ ir panašiai. Mum čia dar yra ką veikti. Aš galvoju, kad šiaip geri pokyčiai ta prasme irgi vyksta, nes jei mes pasižiūrime į jaunąją kartą, į vaikus, tai jie savo kritinio mąstymo raumenį turi kartais gerokai stipresnį negu mūsų, ir užduoda mum nepatogius klausimus. Va čia tada klausimas, kiek mokytojai yra pasiruošę į tuos nepatogius klausimus ieškoti atsakymų kartu su vaiku? Yra sričių, kur ypač, manyčiau, gimnazijos klasių lygyje mokiniai kai kuriuose dalykuose tikrai gali būti labiau įsigilinę, jeigu jis tuo kryptingai domisi, negu mokytojas, ir tai yra gerai. Klausimas, kokį mes santykį tada į tai nusistatom? Kaip prieš laidą kalbėjom apie dirbtinį intelektą – ar mes bandysim su juo konkuruoti, ignoruoti, ar mes mokysimės kaip su juo bendradarbiauti, sugyventi ir kaip jį panaudoti žmonijos labui?

Viktorija Urbonaitė

Jurgita, Jūs turėjot patirtį skirtingose amplua, ir mokytoja buvot, ir mokyklos vadove, ir dabar Jūs, tarsi, šiek tiek ir šono matot kaip tos mokyklos tvarkosi. Ar Jums pačiai buvo ta baimė tų naujų iššūkių, ir tų tokių nepatogių klausimų, kurie ateina iš kitų mokytojų arba iš vaikų?

Jurgita Baniene

Iššūkiai visada kelia šiokią tokią baimę ir tai visai natūralu. Tai, kas nauja ir kas nežinoma, mums truputėlį būna nedrąsu. Aš galvoju, kad kalbant apie tai, kaip mes mokytojai, kaip mūsų mokytojai jaučiasi ir kaip jie bendrauja su vaikais, yra labai svarbu pasakyti, kad mes ilgus metus buvom, aš sakau, mes, tai mokytojai, nes aš pati save identifikuoju su mokytoja, tai mes, mokytojai, ilgus metus dirbome tokiose aplinkose, kad mes nebuvom linkę dalintis. Užsidarome duris ir tai, ką mes darome klasėje, su savo mokiniais, tai yra mano ir mano mokinių reikalas, o ne kažkieno kito. Tie patys projektai, tie patys europiniai projektai, jie pradėjo keisti tam tikras nuostatas, tos durys pradėjo vertis. Mes pradėjom rodyti ką darom, dalintis su kolegomis, semtis tam tikros patirties. Pasirodyti, galų gale, gal nieko ten tokio, kažkokio tai stebuklo ir neparodom, bet tiesiog pasitikrinti, kad „Aha! Ir aš panašiai dirbu, reiškia, su manim irgi viskas yra gerai.“, ir išgirsti tą iš kolegų. Kitas dalykas, dėl ko yra tų daug įtampų, aš manau, todėl, kad mes, ne tik švietime, aš turiu omenyje, pažiūrėkim kas dedasi politikų lygmenyje, Seime ir visur kitur, mes nemokam konstruktyviai diskutuoti. Nemokam mandagiai, konstruktyviai išreikšti argumentų, išreikšti tą kritiką, pasakyti pastabą ir tuo pačiu nemokam ramiai, konstruktyviai reaguoti į tam tikras pastabas, net jeigu jos ir būna pasakytos. Šitą kelią mum dar reikės nueiti ir išmokti.

Viktorija Urbonaitė

Ar čia emocinio intelekto klausimai, ar kas?

Jurgita Baniene

Čia viskas, galbūt, kartu. Čia tiek patirtis, kokią mes esam turėję, tiek, ne paslaptis, kad mokytojai yra vyresnio amžiaus dar Lietuvoje vyraujantys. Jie turi ir tų sovietinių laikų nuostatas kažkur giliai galvoje pasislėpę. Mokėti priimti kritiką, mokėti išsakyti kritiką tai reikia užaugti, o emocinis intelektas yra tas terminas, kuris irgi atsirado ne per seniausią. Kas tai yra emocinis intelektas? Kaip jį suvaldyti? Kaip

nusistatyti? Kiek sau gali leisti, sakykim, emociškai reaguoti į kažkokį destruktivų elgesį klasėje, į kažkokią kolegų repliką? Viso to mums reikia mokytis.

Viktorija Urbonaitė

Bet jeigu Jūs iš dabartinės turimos patirties galėtumėt sau, tai jaunai mokytojai duot patarimą kokį nors, ką Jūs sau patartumėt?

Jurgita Baniienė

Oho, nieko sau. Ką aš čia sau galėčiau patarti? O, žinokit, nieko nepatarčiau, galbūt, nes visa ta patirtis, kurią aš įgijau kaip jauna mokytoja būdama, ir mane atvedė, tikriausiai, į tą vietą, kur aš esu dabar.

Viktorija Urbonaitė

Jūs sau leistumėt klysti?

Jurgita Baniienė

Aš sau leisčiau klysti, vienareikšmiškai, ir mokytis iš savo klaidų. Ir iš kitų.

Viktorija Urbonaitė

Bet tuo pačiu, turbūt, ir atvirumas turi būti?

Jurgita Baniienė

Taip, atvirumas turi būti vienareikšmiškai. Na, nebent galėčiau pasakyti, kad nebijoti. Nebijoti tuo, ką tu darai, dalintis. Nieko ten mes kažko tai tokio nepadaram, nepadaram mes savo darbe tokių klaidų, kurių būtų negalima ištaisyti.

Viktorija Urbonaitė

Jūs klausotės tinklaidės „Postūmis. Dialogai švietimo pažangai“. Šiandienos tema „Pinigai įsisavinti, o pokyčio nėra: įtampa švietimo lauke“. Mano pašnekovės Judita Šarpienė, „TŪM“ o programos vadovė, Jurgita Baniienė, Anykščių rajono savivaldybės administracijos direktorė, ir Solveiga Grūdienė, psichologė, švietimo lyderystės konsultantė, „Primum Esse“ partnerė, ir aš šitos tinklaidės kaip šeimininkė kokia, Viktorija Urbonaitė. Turiu prisipažinti, kad esu gyvenime išbandžiusi irgi mokytojos duoną ir pabėgau iš jos, bet vis tiek vienu ar kitoku būdu, aš labai pritariu Solveigai, kad, vis tiek, nepaisant to, kad, tarsi, nemindau tų mokyklų slenksčio, bet kitaip ateinu kažkaip iki tų mokytojų ir labai juos myliu, ir gerbiu, ir, atrodo, labai norisi, kad jiems pasisektų. Judita, tu pati nesi turėjus mokytojos patirties, ar ne?

Judita Šarpienė

Iš tikrųjų, esu, tik ne mokykloje. Aš dirbau dvejus, beveik, metus anglų kalbos mokytoja. Mokiau nuotoliniu būdu, tai jau dar prieš Covid'ą mokiausi technologinių subtilybių. O mokytojo mokykloje darbą pažįstu iš to, kad dirbau pavaduotoja ugdymui vienoje Lietuvos mokyklų ir su vaikais, iš tikrųjų, teko labai daug bendrauti, ypatingai tada, kai reikėdavo pavaduoti mokytoją. Tai esu pabuvusi ir matematikos mokytojos rolėje, ir geografijos, ir visur kitur. Iš tikrųjų, aš pati, matyt, į švietimą sugrįžau, kažkio pašaukimo dėka, tikriausiai, nes mokiau mokiau aš tą anglų kalbą ir kažkaip supratau, kad, vis

tiktai, yra du dalykai, kurie labai persikloja mokytojo darbe ir bendrai darbe mokykloje, tai yra psichologija ir būtent ta edukologinė pusė, mokymasis. Tada radau įdomią programą magistro, įstojau ir mokiausi, ir tapau švietimo psichologijos magistrante. Iš tikrųjų, taip po to pasisuko kelias jau į švietimą ir Lietuvoje. Tą švietimo politiką per programą „Kurk Lietuvai“ irgi gavau pabandyti save ir Švietimo, Mokslo, Sporto ministerijoje, pamatyti kaip tie aparatai veikia iš tikrųjų. Tada vienu žingsniu po kito atėjau ir iki „Tūkstantmečio mokyklų“ programos.

Viktorija Urbonaitė

Užduodama šitą klausimą aš turiu omenyje dar tai, kad mūsų pavadinimas tas temos šiandienos, ta įtampa švietimo lauke, ar nėra taip, kad mes dabar kalbam labai asmeniškai ir tai yra konkrečios istorijos, konkretūs mokytojai, konkrečios patirtys su vaikais, jų pasiekimai, kažkokios svajonės, kažkur pavyko, kažkur nepavyko, kažkur reikėjo daugiau laiko, kad pasisektų, bet ar nėra taip, ir prašau paneigti jeigu taip nėra, kad tas „Tūkstantmečio mokyklos“, tas didžiulis organizmas toksai, kad jis labai nuasmenina ir pasidaro, tarsi, tiktai užsidedam pliusus, varneles, kad padarėm, įsisavinom, visi laimingi, atseit, ir taip toliau. Kaip nepabėgt nuo tų asmeninių istorijų, nuo to gyvo kontakto ir su mokytojais, ir su vaikais?

Judita Šarpienė

Iš tikrųjų, tą tokį „įžeminimą“ paties projekto padaryti yra gana sunku. Taip yra todėl, kad pati etiketė tokios didelės švietimo reformos, nes iš pradžių šita programa ir vadinosi, t.y. „Švietimo reforma“, nors, iš esmės, nieko nereformuoja, tiesiog stengiasi modernizuoti, pakelti truputėlį, ji yra tokia labai įskaitinta, t.y. 210 milijonų, dalyvauja 58 savivaldybės, 270 mokyklų iš Lietuvos savivaldybių, jose mokosi daugiau nei 40% visų Lietuvos vaikų. Mes per programą šiaip paliečiam pusę Lietuvos mokinių. Ir kaip tame atrasti kiekvieną žmogų, tai tas yra sunku, bet tam yra mūsų komanda. Mūsų yra 17 žmonių, kurie taip nuolat dirba kontakte su savivaldybėmis. Vis ieškojau kažkokio epiteto, kaip mes galim save įvardinti, nes oficialiai vadinamės ekspertais, tai žmonėmis, kurie sukaupę srityje patirtį, sukaupę švietime patirtį, projektų valdyme ir taip toliau, bet esam iš esmės gidai. Gidai savivaldybėms, gidai mokykloms, kad suprasti tą didžiulę programą, didžiulį pokytį ir kartu nunešti jį jiems. Tai darome taip, kad šita programa nebūtų nuleista iš viršaus, nes tai irgi yra vienas iš tų, tikriausiai, dalykų, kas yra pirmas įspūdis su kuriuo susiduria. Pirma tai buvo politinės programos dalis. Kai tampa politinės programos dalimi, tą iš karto sunku priimti, kad čia man asmeniškai bus kažkuo naudinga. Tai, iš tikrųjų, nunešti tą programą iki savivaldybės, iki mokyklos, iki mokytojo, kuris prisideda ir sakyti, kad tu čia gali save surasti, tu gali čia surasti veiklą, kuriai tu ieškojai finansavimo iki dabar, arba tu gali kartu su savo mokyklos administracija sukurti erdvę, kurioje dar dvidešimt metų su mokiniais galėsi veikti tai, ką svajojai iki dabar. Tai, iš esmės, toks ir pagrindinis tikslas yra, kad tos istorijos būtų, jos būtų pastebėtos ir aš pati jau dabar savo, matyt, atmintyje esu sukaupus labai daug skirtingų patirčių, nes galiu atsiliopus į skambutį pasakyti ar čia man skambina Nijolė, ar Loreta, ar kažkas, ir iš kurios savivaldybės, ir apie ką jie norės pasikalbėti. Jie ir patys noriai dalinasi, tiktai tai dažniausiai neina į antraštę skambią, kažkur Delfyje ar LRT, o tai atsigula į mūsų ausį. Tai mūsų, kaip komandos, darbas yra būti tuo gidu, bet kartu ir rinkti tas istorijas. Iš tikrųjų, kadangi veiklos dar tik prasidėjo, turime maždaug virš 300 gal jau veiklų tokių įgyvendintų dabar įvairiose srityse. Tas labai labai vyksta, tai mūsų tikslas yra, kad tas gerąsias patirtis kaupti kaupti ir po to dalintis per renginius, per šitas tinklalaides, taip pat pasikviesti žmones iš savivaldybių, kurios dalyvauja, iš mokyklų, kad jie patys nebijotų kalbėtis. Labai stengiamės, kaip ten sako, duosi žmogui žuvį, tai jis pavalgys tuo kartu, duosi meškerę, išmokysi žvejoti, tai jis ten jau laimingas bus visą gyvenimą, mes irgi stengiamės įgalinti ir pačias mokyklas, pačias savivaldybes dalintis

ta gera patirtim. Tas yra nuostabu pamatyti, kad jie padrąsinti, iš tikrųjų, tą ir daro. Mūsų, pavyzdžiui, Facebook'o puslapis spindi įvairiom naujienom iš tų 22 savivaldybių, kurios jau dabar veikia. Ten mažiausiais dalykais žmonės džiaugiasi. Džiaugiasi naujom spintelėm, kartu džiaugiasi tuo, kad pirmą kartą galėjo susėsti ir suplanuoti kaip jų savivaldybėje tarp mokyklų veiks kažkokia Steam strategija, kaip jie įgyvens steam'inį ugdymą taip, kad galėtų dalintis tarp skirtingų mokyklų skirtingomis laboratorijomis ir taip toliau. Jie, staiga, per tris mokyklas vieną tvarkaraštį pasidaro ir tuo gyvena. Tai tos istorijos ir norisi, kad būtų papasakotos, ir, geriausia, ne per antras lūpas, o kad iš tų lūpų, kurios ir išgyveno tą patirtį. Mūsų pastangos ir yra tame, kad tie politiniai vėjai mūsų nenupuštų kažkur, o savivaldybės ir mokyklos jaustųsi, kad gali dalintis, nes tų istorijų ir tų „Tūkstantmečio mokyklų“ programų tai yra 58, ji nėra viena didelė programa. Jų yra tiek, kiek yra tų grupių, tų komandų, tų planų, kurie ir įsigyvendins iki 2026 m. balandžio.

Viktorija Urbonaitė

Solveiga, ar mums reikia kažkaip specialiai ruošti savo galvas ir dūšias, kad mes galėtume išmokyti džiaugtis vieni kitais ir savim, galbūt? Ar mes esam tiek, suprantu, kad pesimizmo geną mes tikrai turim tokį jau labai išlavintą, su kritiniu aparatu jau šiek tiek dirbam, jaunoji karta greičiau už mus, mes iš paskos, bet, o kaip yra su pasidžiaugimais ir laimėjimais? Ar mes galim džiaugtis tiktai olimpiadom, šimtukininkais, nauju stogu ir, nežinau, tai, kad mokyklos vadovas laimingas?

Solveiga Grūdienė

Ačiū už klausimą. Iš tiesų, reikia mokytis džiaugtis. Įdomioji dalis yra ta, kad evoliucijos mokslininkai sako, kad mūsų tas pesimizmo genas yra tas, dėka kurio mes išlikom. Tie, maždaug, kurie chillin'o ant šakos, tai juos tigras suvalgė. Tie, kurie buvo negatyviai nusiteikę ir neurotiški, tai maždaug išgyveno. Čia pasiteisinimas, kodėl legalu. Iš kitos pusės, tai dabar jau tigras mūsų nebetyko ir jau, kaip ir galėtume, ir kitą tą jau pusę kažkaip kultivuoti. Aš manau, kad čia yra labai graži, Juditą ką pasakė apie gidus, man kažkaip atrodo, kad visos tos didesnės ar mažesnės programos, apskritai, tai, kas vyksta švietime, tikrai tai yra kelionė. Tai yra kelionė ir va dabar klausimas – ką mes toje kelionėje darom? Galime keliauti iš taško A į tašką B, ir tam tarpe, kol nukeliaujam, miegam, išsijungiam, tiesiog noriu atsidurti taške B. Galime toje kelionėje dairytis pro langą, sustoti, išlipti, nueiti pasiklaudyti kas ten sugalvojo tvarkaraštį trijų mokyklų, nueiti susitikti su kita mokykla, aš čia iš savo patirties, kadangi konsultuoju kai kurias mokyklas irgi ir kokybės krepšelio programas įgyvendinant, ir panašiai. Žemaitijoje yra viena mokykla, kur mes ten tokį irgi projektą įgyvendinom, kur mokytojai eksperimentavo ir tyrinėjo ką galėtų klasėje su vienokiais ar kitokiais vaikais, siekdami vienu ar kitų tikslų padaryti. Pavyzdžiui, viena komanda išsikėlė sau tikslą kaip ištraukti vaikus iš po kapišonų. Jie taip pasivaidino, čia yra tie vaikai, kurie neįsitraukia į ugdymo procesą, kurie sėdi gale. Prigalvojo visokių dalykų, kaip tiems konkrečioms vaikams duoti kažkokias užduotis, rodyti dėmesį ir t.t. Mes kai jau aptarinėjom kaip sekėsi, sakė jo, keletą iš jų tikrai pavyko. Dabar, jeigu mes būsim tokie labai kategoriški ir sakysim, „nu, bet ar jų pažangumas padidėjo?“, tai gal dar ne. Jeigu tai yra vaikas iš kokios nors socialiai jautrios aplinkos ir jeigu jam bloga diena ar bloga savaitė, ir jeigu jį kažkas pamatė, tai gal tai jau yra pažanga. Į pačios klausimą apie tai, kaip čia džiaugtis kažkuo, tai gal pirma susitarkim dėl ko mes džiaugiamės. Man kažkaip atrodo, kad kartais yra toks jausmas, kad mes esam pametę misiją. O kokia yra mūsų misija, jeigu kalbam apie švietimą? Aš, pavyzdžiui, žinau kokia yra „Renkuosi mokytis“ programos misija, kad kiekvienas vaikas gautų dėmesį ir patirtį mokymosi sėkmę ir t.t. Okay. Bet čia yra vienos programos. O viso švietimo? O konkrečios mokyklos? Vėl mokykla Žemaitijoje, Kuršėnų Lauryno Ivinskio gimnazija, KLIIG, jie savo pavadinimą yra

išsišifravę taip: Kiekvienas laimingas ir galintis. Čia jų misija. Mokytojas, ateidamas į darbą, kiekvieną dieną žino, kad jo užduotis yra. Čia nėra būtinai apie pažymius. Tai, kad vaikas pasijus galintis, tai gal jis vakar negalėjo atsivertęs vadovėlio susirasti kur kokia užduotis, nes jam buvo neaišku, o šiandien jis jau gali. O rytoj, reiškia, jis galės dar kažką daugiau. Susitarkim kas mums svarbu ir tada ieškokim tų mažų signalų, mažų pergalių, mažų džiaugsmų, ir jais džiaukimės, ir dalinkimės. Kaip Judita sakė, susitikim, bendraukim, kaupkim gerąsias patirtis, skleiskim apie ją žinią, gyvai, facebook'uose, dar kažkur. Aš irgi per Covid'ą, kai prasidėjo mokymai nuotoliu, ir kai visi tokie susmukę ir neaišku ko čia bijoti, ir ko čia laukti, tai pradėdavau visus savo seminarus „kas geresnio?“. Mes esam įpratę „kas blogesnio?“, pasiskųsti, kiek susirgo. O kas geresnio? O kas per pastarąsias dvi dienas įvyko gero tavo gyvenime? Ir reikia pagalvot. Dėl to, kad mes neuronų jungčių greitkelius apie „kas blogesnio“ oį kaip esam ištreniravę, o apie tai „kas geresnio“ čia jau reikia kryptingai apie tai.

Viktorija Urbonaitė

Čia keistą posakį, „kas gali nutikt blogiausio?“ į „kas gali nutikt geriausio?“.

Solveiga Grūdienė

Taip, o kodėl gi ne? Arba, kaip sako, „ne, man tai neišeis“, o pabandykim. O ką, jeigu pabandytume? Yra daug tokių visokių. Mes esam linkę kategoriškai sakyti arba, arba. Arba viskas, arba nieko. O gal ir, ir? Ir tada tu matai, kad ir tam vieta po saule yra, ir tam vieta po saule yra, ir tada galim kartu visi pasidžiaugti.

Viktorija Urbonaitė

Jurgita, o kokios Jūsų yra tos gerosios patirtys? Dabar Jūs dirbat savivaldybėje ir susiduriat tikrai su įvairiais žmonėmis, ir tie poreikiai yra labai skirtingi, ir kontekstas, man atrodo, švietimo... Dabar tiek visko daug: ir karas, ir buvęs Covid'as, ir nerimas, ir tos įtampos irgi visokios. Ne vien, kad reikia įsisavinti pinigų ir įgyvendint projektus. Kaip jūs matot tą nerimą ir tokią įtampą, visą tvyrančią lauke? Ir ką su tuo darot?

Jurgita Baniienė

Kaip mes matom, savivaldybės administracija mato, skundų pavidalu gyventojų tas įtampas. Aišku, aš čia juokauju. Bet įtampos yra tikrai daug, nes mes gyvenam tokiam įtemptame kontekste. O mokyklose, sakykim, švietime, jeigu mes čia vis tik tai kalbame apie švietimą, ne apie kažkokią kitą sritį, tai tos įtampos pasireiškia įvairiai. Pasireiškia mokytojų nusivylimu, mokytojų nebedega akys kai kurių, nebežiba, jiems, iš tikrųjų, kaip aš galvoju, kurioj vietoj mes turim stiprinti labai smarkiai ir visi kartu, tai mes turim stiprinti būtent mokytojų ir švietimo įstaigų vadovų potencialą. Stiprinti jų motyvaciją, tikriausiai. Aš irgi turiu vaikų, aš tikrai mielai leisčiau savo dukrą į mokyklą, kurioje mokytojai džiaugtųsi, pirmiausia, savo gyvenimu. Aš norėčiau, kad mano vaiką mokytų laimingi žmonės, čia pirmiausia. Tai man atrodo, jeigu žmogus pats laimingas, jeigu jis džiaugiasi savo gyvenimu, jis profesiją įsigijo, vadinasi, žinių jis turi. Tuo labiau, žinom, kad mokytojai nuolatos mokosi, tas irgi yra faktas. Tai tiesiog, kad ateitų žmonės, besidžiaugiantys gyvenimu, ir su tais vaikais, su tais paaugliais, padarytų kažkokių įdomių dalykus. Aš suprantu, kad mokytojams yra be proto sunku dabar konkuruoti su tuo visu virtualiu pasauliu. Jiems tai irgi prideda papildomų įtampų. Vėlgi, mums visiems reikia kalbėti, kad mums nereikia konkuruoti su tuo virtualiu pasauliu, mums reikia jį pasitelkti kaip įrankį į tai ką mes darome kiekvieną dieną su savo mokiniais. Tų įtampų, dar kartą sakau, mokytojai patiria iš įvairių sričių ir to spaudimo daug, ir visuomenės spaudimas didžiulis. Net ir šitų streikų kontekste, vieni sako „oi, ką jie čia dabar

dar, kodėl, kas čia jiems negerai?“ ir t.t., o kiek iš tų sakančių ateitų dirbti į mokyklas? Reiktų paklausti irgi taip. Mokytojai patiria įtampą ir kažkokį tikriausiai spaudimą ar pagrįstą, tikiuosi, kad pagrįstą, reikalavimą iš savo vadovų parodyti atitinkamus rezultatus. Patiria daug spaudimo iš mokinių tėvų, mes kartais pajuokaujam, tikriausiai visi žino kaip reikia vaikus mokyti, tiktai mokytojai ne. Šitoje vietoje jie irgi turi atlaikyti tam tikras įtampas. Jeigu mes juos paliksim vienus, jeigu atiduosim į liūtų narvą, kad juos sudrąskytų, tikėtis, kad mūsų vaikus mokys laimingi mokytojai yra be šansų.

Viktorija Urbonaitė

O kaip jūs savo aplinkoj bandot tuos mokytojus apsaugot? Čia gal ne pats tinkamiausias žodis, bet mintis ta, kad apsaugot ir nuo to išorinio spaudimo, nes mes tuos mokytojus kartais tikrai pastatom prie sienos ir reikalaujam to, ko jie kartais irgi nespėja išmokyti patys.

Jurgita Baniene

Iš mano dabartinės pozicijos, galbūt, to tiesioginio apsaugojimo man kažkaip sunkiau jiems suteikti, nes ir to tiesioginio kontakto aš, sakykim, su jais aš turiu mažiau. Tiesioginio kontakto aš turiu su mokyklų vadovais, ir, aš galvoju, ta grandis yra besirutuliojanti. Jeigu mokyklų vadovai jaus palaikymą ir pasitikėjimą iš steigėjų atstovų, tai tokią kultūrą, kokią mes kuriam bendraudami, sakykim, su įstaigų vadovais, tokią kultūrą, aš tikiuosi, jie perkels į savo mokyklas. Visų pirma, jeigu kalbam apie mokytojus, tai stipriausią palaikymą jie turėtų jausti iš savo vadovų, o vadovai tada analogiškai turėtų konstruktyviai bendradarbiauti, kalbėtis, diskutuoti, ieškoti kažkokių bendrų tikslų, ieškoti prasmės, nepamesti misijos, žinoti dėl ko kas yra daroma. Aš visada sakau, kad yra labai sudėtinga bet kokio lygmens darbuotojus, ar tai būtų mokytojas, ar mokyklos vadovas, ar savivaldybės administracijos darbuotojas, dirbti tai, kai nežinai kodėl tą darai. Dirbti tai, kad kažkas neva pasakė.

Viktorija Urbonaitė

Čia apie tą misiją?

Jurgita Baniene

Taip, taip. Dirbti tai, kad neva tai yra kažkokia tai tūkstantmečio programa, kuriai reikia parengti tam tikrą pažangos planą. O kam tą planą rengiam? Todėl, kad reikia, kad ekspertai įvertintų. Jeigu mūsų mąstymas vat taip rutuliosis, tai mes tikrai neturėsime jokių mūsų tenkinančių rezultatų. Tai bus darbas dėl popieriaus, kaip mano viena kolegė sako, popierius viską išitaria. Parašyti mes galim idealų, susėdę gražiai, pasisamdę puikiausius ekspertus, parašyti puikiausią, sudėlioti pažangos planą, bet ar tas pažangos planas veiks? Mūsų savivaldybėje tikriausiai ne. Pratęsiant, kai klausiau Juditą, Judita sakė, kad tai yra sunku įžeminti tą „Tūkstantmečio mokyklos“ projektą. Kažkaip man atėjo ta mintis, kad įžeminti nacionaliniam tokiam lygmenyje, tikriausiai, kaip iš „TŪM“ programos vadovės pozicijos, tai tikrai sunku ir tikriausiai net neįmanoma. Tas įžeminimas turi ateiti per savivaldybes, nes per savivaldybes mes ateinam ir pasiekiam kiekvieną vaiką. Juk tas pažangos planas, kurį mes kuriame savivaldybėse, jis yra tos savivaldybės, jau ne kitos, pažangos planas. Vėlgi, tai priklauso nuo kūrėjų, nuo tų žmonių, kurie dirbo prie to plano ir kiek jie įsijautė, kiek jie išdiskutavo, kiek jie išgrynino kiek reikia to savivaldybės vaikams. Tai, kas yra Anykščių „TŪM“as, tai tikrai nėra koks nors Vilkaviškio ar Palangos, ar dar kažkieno, tai yra skirtingos veiklos, skirtingos vizijos, nes tai yra skirtingi poreikiai. Vaikai yra skirtingi, kontekstas yra skirtingas. Tarkim, ką reiškia vienas iš programos tikslų – mažinti atotrūkius tarp įvairių mokyklų? Tai ką reiškia tas atotrūkis, tarkim, Vilniaus mieste ir ką reiškia, pavyzdžiui, atotrūkis kažkokio tai rajono

centro savivaldybėje? Vėlgi, turim tokių daug nepamatuotų dalykų, kuriuos sunku sulyginti ir padėti ant vienu svarstyklių, ir nereikia to dėti. Tam tikri pasiekimai tai nėra tik pažymiai. Kaip psychologė sakė, tai ne pažymiai, o tai, kad į tą vaiką kažkas atkreipė dėmesį, kad jį pastebėjo, kad jis pasijautė suprastas, išgirstas, pamatytas jau yra tam tikras pasiekimas ir tam tikra pažanga.

Viktorija Urbonaitė

Klausimas visoms trims: ko reikia, kad ne tik šita programa, „Tūkstantmečio mokyklų“, būtų įgyvendinta ir sėkminga, bet apskritai, kad įvyktų pokytis, postūmis? Ko mums reikia? Solveiga, nuo Jūsų pradėsim.

Solveiga Grūdienė

Nėra taip labai paprasta atsakyti. Galiausiai mes apie pokyčius šnekam, yra ištisas mokslas – pokyčių valdymas, pokyčių įgyvendinimas. Tame moksle pasipriešinimas pokyčiams irgi turi labai reikšmingą vietą. Suvokti tai, atpažinti priežastis, atpažinti apraiškas ir žinoti ką su tuo daryti, tai ir yra nemenkas uždavinys, bet kurios programos, bet kurio pokyčio įgyvendintojam. Kaip vienas iš pokyčio valdymo guru Kotter sako, pats paprasčiausias ir priimtinausias įrankis, būdas, kaip tvarkytis su pasipriešinimu pokyčiams, tai yra edukacija, švietimas, komunikavimas prieš pradedant kažką daryti, įtraukimas ir bendra kūryba procese, ir suvokimas, kad tai užima laiko ir gebėjimas švęsti mažas pergales. Tai čia kalbant apie tai, ką „TŪM“ daro, ir apie tai, dabar jau nepamenu, ar prieš mikrofonus įjungiant, ar jau prie mikrofonų, kalbėjom apie tai, kad daug kartų teko su savivaldybėm kalbėti, pasakoti. Tai yra normalu, tai taip, taip – tai čia vat ir vyksta tas dirvos ruošimas ir purenimas tam, kad paskui galėtume tuos daigus pamatyti. Kitas dalykas, taigi daigai neišdygo nuo nulio. Kai kurie iš jų yra ūgliai ankstesnių daigų. Tai pasiimkim tai, kad naudinga, pasiimkim tai, kas veikia, tęskim, kitais kampais bandykim ir džiaukimės tais pasiekimais, kurie suveikė ir ieškokim priežasčių kodėl nesuveikė tai, kas nesuveikė. Iš tiesų, jeigu mes su kiekviena nauja programa, idėja vis sakysim „pamirškim kas buvo, darykim viską iš naujo“, tai mokykloje nuovargio bus labai labai daug. Jeigu mes sakom „pažiūrėkim kas pasiteisino, panaudokim ir ant to pamato statykime toliau ir judėkim į priekį“, tai, manau, kad taip ir vyksta tie sėkmingieji pokyčiai. Todėl mes ir turim vienas savivaldybes, kuriose nuosekliai vyksta pažangos dalykai, jau dešimtmečiais, kitas savivaldybes, kuriose įvyksta postūmis ir tada juda, ir turim, deja, tokių, kur įsavo lėšas ir pamiršo. Tai va čia, turbūt, būtų tie karštieji taškai, apie kuriuos reikia galvoti.

Jurgita Baniienė

Aš manau, kad tas projekto, bet kokios veiklos tvarumas yra labai svarbus aspektas, kurį reikia svarstyti. Taip pat labai reikia svarstyti ir tam tikras rizikas, ir numatyti rizikas, ir kaip jas suvaldyti. Jeigu nesitikim tų kažkokių stebuklingai greitų rezultatų, nes tokių receptų nėra, jeigu mes būtume žinoję tokį receptą, kaip mes dabar imsime ir padarysim matematikos pasiekimus tokius, kokius mums reikia, taigi būtume padarę. Šitiek protingų žmonių Lietuvoje ir niekas nepasakė kaip tą padaryti. Tai tikriausiai tą ir pasako, kad, vis tik tai, pokyčiai reikalingi. Pokyčiams, taip, natūraliai žmonės priešinasi. Juos lengviau priima tik tai kai suvokia dėl ko tas vyksta, ir kaip tas vyksta, ir nesitiki greitų rezultatų, nes greitų rezultatų švietime apskritai nėra. Kaip tai beskambėtų pesimistiškai, bet aš manau, kad tai nėra joks pesimizmas, tai yra absoliutus realizmas, kad švietime greitų rezultatų nėra. Tai, tiesiog, susitelkti, žinoti ką darom, džiaugtis mažais pasiekimais ir tiesiog dirbti savo darbą.

Judita Šarpienė

Aš tikriausiai iškristalizavus tiek ką Solveiga, tiek ką Jurgita irgi paminėjo, tai matau su svarbiausius dalykus. Prisiminiau vieną citatą: „Tas, kuris žino kodėl daro, tai gali viską padaryt.“ Iš tikrųjų, svarbiausia yra žinoti kodėl aš kažką darau, bet ne tą paviršutinį kodėl darau, bet tą tokį giluminį, jau išsikapsčius ir paklausus bent penkis „kodėl?“. Matyt, tas ir yra svarbiausia, tas mum kiekvienam gali tas paviršutinės priežastis nustumt, kurios gali pasikeisti bet kuriuo metu, bet atsako į tą giluminį, galbūt, klausimą. Kodėl aš kiekvieną rytą atsikeliu? Kodėl einu į tą sunkų susitikimą? Kodėl aš vis bandau kažką įtikinti, kad kažką reikia padaryti? Tai vat, kodėl tą darau? Ir kartu, nemest kelio dėl takelio. manau, kad pas mus Lietuvoj dažnai taip vyksta, kad kas keturi metai vis naują takelį minam ir minam ir minam, nes negalim tęsti, iš principo, to, kas buvo pradėta ir iš principo turim padaryti kažką naujo, nors iš to paties principo, tikriausiai, darom apie tą patį. Tai jeigu ta giluminė priežastis aiški, tai, galbūt, galėtume nesimėtyt ir turėt tokį tvarų, išlaikytą kryptį, nes, matyt, tai yra vienas iš dalykų, kuris yra sunkus bet kuriam žmogui. Jeigu yra chaosas, tu nežinai ko laukti, nežinai kas bus, nežinai kur eini ir kodėl eini, ir nežinai kur tas kelias nuves arba kada pasikeis. Tai va, tokie – su kryptimi ir tvariai.

Viktorija Urbonaitė

Mūsų laikas visiškai išseko ir šitas temas, ir šitus įvairius kampus mes pagildensim, palukštensim ir gal paverksim kartais, pasijuoksim prie šitų mikrofonų dar ne vieną kartą. Šitas podcast'as, tinklalaidė išeina, pasirodys kas tris savaites. Čia buvo „Postūmis: Dialogai švietimo pažangai“, mano nuostabiosios viešnios – Jurgita Baniienė, Anykščių rajono savivaldybės administracijos direktorė, Solveiga Grūdienė, psichologė, švietimo lyderystės konsultantė ir „Primum Esse“ partnerė, bei Judita Šarpienė, „TŪM“o programos vadovė ir šitos tinklalaidės, sakyčiau, mama. Ji čia sugalvojo ir mus visas pasikvietė. Čia buvo Viktorija Urbonaitė ir šiandienos pokalbis buvo apie pinigai įsisavinti, pokyčio nėra, įtampa švietimo lauke. Tai dabar, iš tiesų, paskutinis žodis Jum visom. Labai labai trumpas, po tokį mikroskopinį. Ar yra ta įtampa ir ar mes turim vilties?

Solveiga Grūdienė

Yra įtampa ir todėl mes turim vilties, nes jeigu nėra įtampos, tai, reiškia, nėra nieko.

Jurgita Baniienė (?)

Tai taip, yra ta įtampa, visiškai pritariu, bet įtampą aš linkiu visiems panaudoti ne kaip stresorių, o kaip motyvaciją veikti.

Judita Šarpienė (?)

Aš irgi tikiu, kad įtampa yra tam tikra energija, tai svarbu ją kažkur nukreipti su tikslu ir judėt pirmyn.